

Bölüm 9

ŞIRNAK İLİ PAMUK ALANLARINDAKİ *Helicoverpa armigera* (Hübner) ve *Earias insulana* (Boisduval)'nın LARVA POPULASYON DEĞİŞİMİ

Tarkan AYAZ¹

Feza CAN²

GİRİŞ

Pamuk, yaşantımızda çok geniş bir alanda kullanılması ve ülkelerarası ticarete önemli bir yer tutması nedeniyle dünya üzerindeki tarımsal üretimde önemli bir yer tutmaktadır. Tekstil sanayinin başta gelen hammaddesidir. Ayrıca tohumlarında bulunan yüksek yağ oranı nedeniyle dünyadaki yağ gereksinimin önemli bir kısmını karşılamaktadır. Dünyada ki pamuk ekim alanlarına bakıldığında Hindistan, Çin, ABD, Pakistan ve Brezilya'nın ardından 353.000 hektarlık ekim alanı ile Türkiye'nin 6. sırada olduğu görülmektedir ⁽¹⁾. TÜİK verilerine göre 2018 yılında ülkemizde üretilen pamuğun %50'sini, içinde Şırnak ilinin de bulunduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi karşılamaktadır ⁽²⁾. Pamuğun bu kadar önemli bir tarım ürünü olması nedeni ile pamuk tarlalarında karşılaşılan zararlı böcek türlerinin verdiği zararlar da önemli olmaktadır ⁽³⁾. Zararlı olan böceklerin başında Lepidoptera takımına giren türler gelmektedir ^(4,5). Lepidoptera takımına ait bazı türlerin larvaları pamuk ekim alanlarında önemli

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, tarkanayaz@sirnak.edu.tr

² Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, cezafan_onurcan@hotmail.com

çıkışı ve yoğunluk oluşturduğu tarihler ile bitkinin fenolojik dönemleri dikkate alınarak mücadele zamanının geçirilmemesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Anonim (2021) <http://www.upk.org.tr/>
2. Anonim (2019) www.tuik.gov.tr
3. Mamay, M., Yücel, A. 2005. Harran ovası pamuk ekim alanlarında zararlı olan *Bemisia* spp. (Homoptera: Aleyrodidae)'nin populasyon gelişimi ve doğal düşmanlarının belirlenmesi. *GAP IV. Tarım Kongresi*, 21-23 Eylül, Şanlıurfa, s.299-304.
4. Gahramanova, G., Mamay, M., Mammadov, Z. Biological characteristics and efficacy of *Bacillus thuringiensis* var. *thuringiensis* against the cotton leaf roller, *Syllepte derogata* (Fabricius, 1775) (Lepidoptera: Crambidae). *Egyptian Journal of Biological Pest Control*, 2020; 30 (1), 1-7.
5. Ünlü, L., Yücel, A., Mamay, M. Harran ovasında pamukta zarar yapan Pembe kurt (*Pectinophora gossypiella* Saund.) ve Dikenlikurt (*Earias insulana* Boisd.)'un ergin populasyon gelişimi. *Selcuk Journal of Agriculture and Food Sciences*, 2005; 19 (36), 66-69.
6. Göven MA (1995) Güneydoğu Anadolu Bölgesi pamuk ekim alanlarındaki zararlılar ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri. GAP Bölgesi Bitki Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu. 27-29 Nisan, Şanlıurfa, Türkiye. s.282-289.
7. Eren S (2006) Güneydoğu Anadolu Bölgesinde pamukta zararlı dikenli kurt (*Earias insulana* boisd.)'un populasyon gelişimi, bulaşıklık oranı ve doğal düşmanlarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bitki Koruma ABD. 58 s.
8. Lodos N (1981) Maize pests ve their importance in Turkey. *EPPO Bull.* 11 (2): 87-89.
9. Klein M, Navon A, Andreadou M, Keren S (1981) Development of an artificial diet for mass rearing of the spiny bollworm, *Earias insulana*. *Phytoparasitica*. 9 (2):145-148.
10. Abul-Nasr SE, Ammar ED, Merdan AI (1983) Field application of two strains of *Bacillus thuringiensis* for the control of the cotton bollworms *Pectinophora gossypiella* (Sound.) and *Earias insulana* (Boisd.). *Bull Entomol Soc Egypt*. No:11 35-39.
11. Elmosa H (1986) Prospects of using sex pheromone for the control of spiny bollworm in cotton growing in Syria. *Dirasat*. 13 (5): 165-174.

12. Kıray Y (1964) Çukurova Bölgesi pamukları ve diğer kültür bitkilerinde zarar yapan *Earias insulana* Boisd. böceğinin biyolojisi ve mücadelesi üzerinde araştırmalar. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bitki Koruma ABD. 119s.
13. Yabaş MN (1979) Çukurova Bölgesinde *Helicoverpa armigera* Hbn.'nin biyolojisi üzerinde araştırmalar. Adana Bölge Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü, Doktora Tezi. 201s.
14. Faseli MD (1977) Investigations on the biology, ecology and control of *Earias insulana* Boisd. (Noctuidae). *Entomologie et Phytopathologie*. No:43 39-54.
15. Kashyap RK, Verma AN (1987) Management of spotted bollworms (*Earias* spp.) in cotton –a Review. *J. Trop. Agric.* 5 (1):1-27.
16. Abou-el Hagag GH (1998) Seasonal abundance of certain cotton pest and their associated natural enemies in Southern Egypt. *AJAS*. 29(3):253-267.